

отвори едно дѣвическо училище. За това той говори първо съ чорбаджій-ты, но тѣ не му дадохъ слухъ съ извиненіемъ, че нѣма пары. Г-нъ Филаретовъ, кой-то искаше да направи добро-то, не за нѣкож личнж полезность, но отъ ревность за общж-тж ползж, и кой-то има почитъ и довѣріе отъ сичкія-тъ народъ и отъ сичкы-ти правы и просвѣщены люди, безъ да отслабне никакъ отъ непомагание-то на чорбаджій-ты, представи си намѣреніе-то на единъ богатъ българинъ сего града, и господство му, подражая примѣръ-тъ на г. г. Денкооглу и Симоновичъ, соизволи да стане предстатель на дѣвическото училище и ся обѣща да му плаща всичкы-ты потребны иждивенія и разноски. Отвори сж убо и това училище въ еднж особнж кжщж и всѣка челядь безъ различіе може да си проводи дѣца-та да ся учатъ безъ пары. За учителькж доведе сж една жена отъ Сопотъ, село Філіпополскаго округа, коя-то има доста ученіе колко-то за сега, и тая жена управлява ученіе-то подъ надзирателство-то г-на Филаретова. До днесъ има да сж дошли до 105 момичета ученици и слѣдъ малко ще дойджтъ още толкова“ (Бѣлг. Книжици, цит. кн.). Филаретовъ е ималъ ясно съзнаніе за нуждата отъ добре подготвени и образовани бѣлгарски майки, въ ржцетѣ на които лежи възпитаніето на народа. Идеята му отначало срѣща сериозни прѣчки поради вѣковни предрасждѣци за унизеното положение на жената. Противодействува особено х. Мано Стояновъ, но Филаретовъ спечелва довѣріето и съгласіето на останалитѣ граждани, поради което х. Мано самъ отива да се примири съ него (вж. Изъ архивата на Н. Геровъ. Кн. II, № 2423, 2430). На 8. XII. 1858 г. Филаретовъ пише на Герова: „Ные сме отворили векъ училище-то дѣвическо и са събрахъ до 80 момичета. Въобще граждане-тѣ са радватъ на това и момичета-та учжтъ съ голѣмо усердіе. Имаме ученици отъ 12 и до 18 години. Послѣдны-тѣ, то са знае, правжтъ по голѣмы успѣхы“ (Изъ архивата на Н. Геровъ. Кн. II, с. 520, № 2423). Лицето, което поема върху си издржката на училището, е софійскія-тъ първенецъ Димитъръ Трайковичъ, поради което девическото училище почва да се нарича Трайково училище. Трайковичъ построява и специална училищна сграда. Естествено, задъ всичкитѣ му действия стои Филаретовъ, който събужда у него ревность за народополезна работа. За първа учителка бива повикана, съ посрѣдството на Н. Геровъ, Недѣля Петкова отъ Сопотъ. На 9. X. 1858 г. Геровъ ѝ пише: „Като стигнешъ въ София, намѣри учителя г-на Саввж Филаретова и му покажи това писмо, той ще тя настави. Тамъ за всичко да слушашъ г-на Саввж Филаретова, та да ся благодарятъ граждане-ти отъ работж-тж ви“ (Изъ архивата на Н. Геровъ. Кн. I, с. 741, № 1243). Н. Петкова остава въ София три години. Въ началото на 1861 г. дожда за учителка Рахила Г. Баракъ.

Добра обща преценка за Филаретовата учителска дейность дава Н. Геровъ въ писмото си отъ 10. I. 1859 г. до Денкооглу: „Не можъ да не Ви похваляжъ софійско-то училище. Г-нъ Филаретовъ за малко врѣмя го тури на твърдѣ добъръ рядъ, и софійци-ти не можжтъ да ся нахвалятъ съ учителя си и още повече съ Вашжъ милость, дѣто сте го изучили и натъкмили на това мѣсто... Отъ есенесъ отворихъ и женско училище въ Софиж. Учителкж имъ испратихъ азъ отъ Сопотъ, а виновникъ на това е г-нъ Филаре-